



De kleurklanken van het voorbije jaar,  
vaal en in stilte vergaan,  
schakeren nieuwe schitterende tinten,  
waaruit geluk en gezondheid ontstaan.  
Het KPS-bestuur wenst u en uw dierbaren een  
gelukkig en kleurrijk 2012!



## KPS Nieuwjaarsbijeenkomst 19 januari 2012

Met bovenstaande nieuwjaarswens opende Eric Bergamin, voorzitter van de Kring van Pensioenspecialisten, de eerste bijeenkomst voor haar deelnemers in 2012.

Eric stelt dat de pensioensector voor een geweldige uitdaging staat: 2012 wordt het jaar van puzzelen over een divers aantal thema's. De invulling van de kortingsmaatregelen, de invulling van het pensioenakkoord, de uitleg inzake de impact van deze maatregelen aan de deelnemer en – last but not least - het gepuzzel om alle (pensioen)zaken die dit jaar onze aandacht vragen een plaats te geven in de agenda.

### **19 januari: actuele berichtgeving over korten**

Op deze 19<sup>e</sup> januari komen ook de eerste (grote) pensioenfondsen 's ochtends met hun bericht naar buiten over het al dan niet korten in 2013. Het was al een tijdje bekend dat die fondsen met mededelingen zouden komen op deze dag. Om die reden heeft KPS gekozen voor een minder 'luchtig' programma dan de deelnemers van KPS tijdens een nieuwjaarsbijeenkomst gewend zijn. De middag staat grotendeels in het teken van diverse vragen rond het thema 'Korten van pensioenen': Korten als ultieme noodmaatregel of korten als sturingsinstrument? Korten als gevolg van ontoereikende spelregels? Of aanpassing van die spelregels vanwege de huidige economische omstandigheden?

Een drietal bevoegen sprekers benaderen het thema vanuit verschillende invalshoeken. Na de pauze doen drie woordvoerders van de KPS-werkgroep 'Korten' verslag van hun bevindingen en komt met en tussen de deelnemers in de zaal een stevige discussie tot stand.

### **Geen sloop maar renovatie van het stelsel**

Leny van der Heiden-Aantjes, hoofd beleid van de Pensioenfederatie, schetst in haar inleiding de kwetsbaarheid van het pensioenstelsel. De afhankelijkheid van de volatiele financiële markten en de stijgende levensverwachting vragen om een kordaat optreden. Omdat het pensioenakkoord nog niet van kracht is en dus geen soelaas kan bieden, roept zij de sector op van de nood een deugd te maken. Daarbij heeft de Pensioenfederatie (PF) de insteek dat verder uitstel van maatregelen niet wenselijk is. Uitstel betekent doorschuiven van de lasten naar volgende generaties, waardoor het draagvlak onder het pensioenstelsel in gevaar komt. Zij pleit voor evenwichtige belangenbehartiging op het niveau van het fonds wanneer korten onvermijdelijk is en alle sturingsmaatregelen zijn benut. Belangrijk is daarbij de communicatie naar de deelnemer waarbij duidelijk wordt gemaakt waarom de kortingsmaatregel moet worden genomen. In principe zal de Pensioenfederatie op 14 februari a.s. namens de aangesloten fondsen kenbaar maken welke fondsen moeten korten; een gecoördineerde actie vergroot de duidelijkheid en levert minder rumoer op. Tegelijkertijd zullen de pensioenfondsen de voorgenomen korting communiceren aan hun deelnemers en gepensioneerden. Leny roept de sector op om met een eenduidige oplossing te komen als antwoord op de volatiliteit van de marktrente en de rendementen: de contouren van het nieuw financieel toetsingskader zouden medio 2012 duidelijk moeten zijn. Zij pleit voor een methodiek die niet louter afhankelijk is van één momentopname. Tevens zou een snelle en doortastende besluitvorming op (inter)nationaal niveau de onrust op de financiële markten moeten beteugelen. Het is duidelijk dat het huidige pensioenstelsel niet onverkort houdbaar is. Aanpassingen conform de voorstellen van de Commissie Frijns zijn wenselijk, opdat na renovatie de houdbaarheid van ons toekomstig pensioenstelsel weer gewaarborgd zal zijn.

### **Recente besluiten DNB m.b.t. evaluatie herstelplannen**

Op 6 januari jl., de dag waarop de RTS officieel gepubliceerd moest worden, kwam DNB met een aantal besluiten die Karin Aarssen van de afdeling Toezicht Beleid vanmiddag graag aan de KPS-deelnemers toelicht. Zij geeft aan dat DNB de rentetermijnstructuur (RTS) heeft aangepast gezien de uitzonderlijke marktomstandigheden en de gebrekkige liquiditeit in het lange eind van de interbancaire swapmarkt. Vanwege de onzekerheid over een juiste prijsvorming op de swapmarkt

van 30 december jl., heeft DNB besloten over te gaan tot middeling over de afgelopen 3 maanden. Bij de uitvoering van het Pensioenakkoord dient het nieuwe FTK 1 en 2 een oplossing te bieden voor het probleem van de volatiliteit. Totdat de nieuwe financiële kaders worden ingevoerd dienen de maatregelen van DNB de scherpe kantjes van het huidige FTK te halen. Karin licht toe dat deze correctie uitsluitend geldt voor de technische voorzieningen. Het vermogen van het fonds blijft op marktconsistentie gewaardeerd. De aangepaste RTS is ook uitgangspunt voor de kostendekkende premie, de evaluatie en de continuïteitsanalyse.

Op grond van de huidige gegevens moeten ca. 125 fondsen aanvullende maatregelen nemen. De gemiddelde korting zal naar verwachting uitkomen op 2,5%. Met het oog op macro-economische effecten is de per 1 april 2013 door te voeren korting gemaximeerd tot 7%, opdat wordt voorkomen dat langdurige onzekerheid zich voordoet over mogelijke grote inkomenseffecten. Karin toont door een aantal rekenvoorbeelden de impact van de korting aan op het totaal pensioeninkomen inclusief AOW. Een korting van 7% betekent een lagere daling van het totaal inkomen. De daling is afhankelijk van de hoogte van het pensioen dat gekort wordt en de hoogte van de AOW en leidt in de getoonde voorbeelden tot een koopkrachtdaling van 1,5% tot 3,8%. De maximering van de korting kan uitstel betekenen maar geen afstel. Zo kan het zijn dat in december 2013 een aanvullende korting moet worden doorgevoerd wanneer bij de evaluatie van 2012 blijkt dat de gemaximeerde korting in april 2013 onvoldoende is geweest. Aan het einde van de wettelijke hersteltermijn dient het MVEV volledig aanwezig te zijn.

De fondsen zijn verplicht hun deelnemers over de korting en over een mogelijk uitgestelde korting te informeren. De AFM begeleidt het traject rond de communicatie en zal met modelbrieven komen. Een ander besluit met betrekking tot de evaluatie van de herstelplannen is de zogenaamde 'adem Pauze' die DNB in haar besluit naar voren brengt. Onder voorwaarden is het mogelijk af te wijken van de eis dat in tijde van een dekkingstekort de premie dient bij te dragen aan het herstel. Voor 2 groepen geldt echter een uitzondering: fondsen die in 2012 een korting al doorvoeren en fondsen die voor de premie in 2011 al van deze mogelijkheid gebruik hebben gemaakt.

### ***Nu korten en voorsorteren op pensioenakkoord***

Pierre Akkermans, partner bij BGA pensioenrechtadvies, verhaalt dat hij in 2008 op een KPS-bijeenkomst het onderwerp Kortten al op de agenda plaatste. Toen overheersten 'taboesfeer' en 'angst voor het onnodig paniek zaaien' het debat. In die tijd toonde Pierre aan dat het FTK een systeemfout bevat. Door de scherpe scheiding tussen nominale aanspraken en voorwaardelijke toeslagen en de zeer fijnmazige regelgeving over de mate van toeslagverlening, meende Pierre in zijn inleiding van destijds dat er alleen aandacht was voor het verdelen van de overvloed, maar amper voor de verdeling van de tekorten. Alhoewel er toen al versluierd met het korten werd omgegaan, gelet op de trend van het versoberen van de regelingen en de verschuiving van de pensioenleeftijd.

Pierre pleitte in 2008 om het korten toe te passen als een normaal sturingsmiddel in plaats van het als noodmaatregel in te zetten. Waarvan hij ook anno 2012 overtuigd is, gezien zijn stelling: we moeten leren op een normale en tegelijk normatieve manier om te gaan met het (negatieve) pensioenrisico. En stelling 2: Een dag niet gekort is een dag niet solidair.

Om juist voor te sorteren op het pensioenakkoord ziet Pierre het korten als een onmisbare opstap naar het akkoord. Hij juicht het toe het korten als sturingsmiddel te hanteren wanneer de dekkingsgraad beneden het VEV daalt. Nu is korten nog een noodmaatregel die wordt ingezet wanneer de dekkingsgraad beneden de MVEV uitkomt. Conclusie van Pierre: "Van oud naar nieuw scheelt maar een M". Het zou een goede zaak zijn wanneer er voorafgaande aan het pensioenakkoord een 'schuldsanering' zou plaatsvinden, zodat het pensioenstelsel gezond wordt en de reële ambitie een reële kans krijgt.

### ***Geen halve maatregelen, evenwicht in risicodeling***

Na de pauze schetsen de woordvoerders van de drie subgroepen Kortten hun bevindingen. Maarten Minnaard voert het woord namens de subgroep die zich bezig heeft gehouden met de actualisering van de door de werkgroep eerder gemaakte notitie. De subgroep is van mening dat de belangrijkste conclusies in de [notitie van de werkgroep Kortten van Pensioenen](#) nog steeds staan. Maar ook kwam duidelijk naar voren dat korten afwendbaar is en er geen halve maatregelen genomen moeten worden. Maar met korten alleen zijn wij er niet. Ook dient er in de Pensioenwet een duidelijk artikel over opstempelen te worden opgenomen. Tenslotte zet de groep haar vraagtekens bij het schrijven van de belastingdienst die aangeeft dat er geen extra fiscale ruimte

ontstaat na het korten. Dat suggereert dat het korten voorwaardelijk is, hetgeen tot verkeerde verwachtingen kan leiden.

Emmie Lewin vertegenwoordigt de subgroep die zich over het vraagstuk 'Korten in relatie tot het pensioenakkoord' heeft gebogen. Om het vraagstuk Korten vanuit het Pensioenakkoord te benaderen dient er onderscheid gemaakt te worden tussen demografische ontwikkelingen en economische. Dit onderscheid leidt tot verschil in risicodeling. Bij langer leven is op basis van onomkeerbaarheid meteen ingrijpen gewenst ten gunste van toekomstige generaties. Dit punt is goed uitlegbaar. Bij financiële schokken is op basis van vertrouwen in toekomstige bewegingen terughoudendheid met ingrijpen en waar mogelijk herstellen van ingrepen gerechtvaardigd echter afhankelijk van de fondsspecificatie. Dit punt is lastiger te communiceren maar zorg voor de toekomstige generatie noodzaakt tot aanpassing. Er dient uiteindelijk evenwicht in risicodeling te zijn.

Emilie Schols geeft tenslotte de bevindingen van de subgroep weer die zich heeft beziggehouden met de 'Wijde blik'. Om te voorkomen dat de subgroep werd meegezogen in het 'pleisters plakken' om het pensioenstelsel zodanig op te lappen dat het houdbaar blijft voor de toekomst, hebben de deelnemers zich de vraag gesteld, welke problemen op dit moment de houdbaarheid van het pensioenstelsel verstoren. Aan de hand van de gesignaleerde problemen zijn de uitgangspunten geformuleerd waaraan een houdbaar stelsel dient te voldoen. Dat leidde concreet tot het signaleren van de volgende problemen:

- belofte wordt niet waargemaakt,
- doorgeschoten solidariteit, hetgeen leidt tot generatieconflict,
- te veel mensen zonder pensioen,
- te sterk stijgende kosten,
- niet uitlegbaar,
- een te gering pensioenbewustzijn.

Deze problemen leidden tot de volgende punten waaraan een stelsel dient te voldoen:

- het stelsel dient geen belofte of zekerheid te bieden,
- uitbreiding van de doelgroep, pensioenplicht,
- solidariteit expliciteren (draagvlak creëren) en beperken,
- premie is uitgangspunt, kostenefficiëntie,
- uitlegbaarheid en transparantie,
- meer eigen verantwoordelijkheid en meer keuzevrijheid (inclusief begeleiding).

De werkgroep heeft hiermee nog niet haar eindnotitie bereikt. Binnenkort komt zij opnieuw bij elkaar om het vervolg te bespreken. Tevens zal hierin het verzoek worden meegenomen dat in de ontbijtsessie van december 2011 naar voren kwam na te denken over een Blauwdruk van een nieuw pensioensysteem.

### **19 januari: bestuurswijziging**

Eric kondigt de komst van een nieuw bestuurslid aan: [Hedwig Peters](#), CIO bij Allianz Nederland Asset Management. Zij zal vanaf 19 januari het KPS-bestuur versterken. KPS is verheugd dat daarmee het aandachtsgebied Beleggingen op deskundige wijze door Hedwig zal worden ingevuld.

Tenslotte worden de vele KPS-deelnemers die het afgelopen jaar een leidende rol hebben vervuld binnen de studiebijeenkomsten, door de voorzitter in het zonnetje gezet en bedankt met de overhandiging van een moderne versie van de 'Kennissbewaarder'

